

JEGYZET

Kell(ene) egy csapat...

Nem is egy, hanem sok csapat kellene: színházanként egy-egy, a széthúzó, érdekek szabdalta társulatok helyett. Nemcsak a személyes közérzet javítása okán volna ez kívánatos. Az előadások minősége is másképp alakulna. Mert más a végeredmény, ha mindenki egyformán teszi oda a vállát, ha a kis szerepet sem érzi rangján alulnak a színész. Ha a főszereplő sem rutinból játssza el, amit bizalommal ráosztottak; ha mindenki az aznapi föllépésére koncentrál, és nem a következő filmfeladat megoldása foglalja le a figyelmét. Sokszor vitatott téma ez, de amíg csak aktuális, újra meg újra föl kell vetnünk.

Most, amikor az évad előtti erőgyűjtés időszakát éljük, az óhaj különösen időszerű. Persze, mindez nemcsak a színész túlterheltségén, avagy esetleges érdektelenségén múlik. Kevés a „csapatkovácsoló” rendezőegyénség is. Aki köré bizalommal sereglenek a művészek. Aki — nemzetközi szakkifejezéssel élve — „animátora” lenne színházának. Akinek szellemi kisugárzása az együttes egyetlen tagját sem hagyná érintetlenül. Ilyen tekintély volt a néhány éve elhunyt erdélyi rendező, Harag György. Országos helyezést ért el az a színház, ahol csak rövid ideig is művészeti vezető volt: előbb Nagybányán, majd Marosvásárhelyen, legutóbb Kolozsvárott... Volna mit tanulni tőle. Legfőképp a hitet, amivel a munkáját ellátta, s amivel az alkotótársait, színészeit beoltotta. Bármilyen bombasztikusan hangzik is: egyszerűen a hivatástudat fűtötte. És az a fajta küldetésérzet, hogy van mit közölnie az elviselhetetlen nyomás alatt élő nemzetiségi közönség számára. De vajon alávetettségben kell élnie egy közösségnek ahhoz, hogy jó színháza legyen? Nem hinném. Erdélyben sem minden színház jó. Viszont demokratikus államok színházai közt is találni rá példát Nyugat-Európában. Claus Peymann, bécsi rendező korábbi, bochumi társulatában például igazi csapat vívta ki a nemzetközi elismerést, hogy a közismert rendezőteknitélyek társulatépítéséről ne is beszéljek. Idén a Holland Színházi Csoport nagyszerű csapatmunkájában gyönyörködhettem: Aiszkülosz-előadásukat magas fokú összehangoltság, szakmai tökély, izzó művészi hittétel emelte ki az amúgy is nivós mezőnyből. Elgondoltam, hányszor látni hasonlóan összekovácsolt társulat minden részletében kifogástalan, szuggesztív produkcióját? Talán a Katona József Színház immár nemzetközi sikerekkel szegélyezett működésében találhatunk rá néhány példát. Vagy a kaposvári színház gyakran emlegetett lendületes korszakában. Biztatásnak nem sok egy országnyi színházi térkép panorámájában. **Eörsi István** Kihallgatását találtam hasonló fogantatású előadásnak a kaposváriak repertoárjában. Bizonyos értelemben az Yvonne, burgundi hercegnőt is ide sorolnám, akárcsak a Caligula helytartóját a szolnokiak előadásában. Hasonlóképp a Játékszín Himnuszát. A Vigszínház Körmagyarja, Ahogy tetszik-előadása is, ha nem is minden részletében, de hitet sugárzó rendezésben fogant.

Forrongó politikai változások időszakát éljük. Mi sem volna természetesebb, sőt, kívánatosabb, mint hogy a demokratizálódás szelleméhez a megújuló színházak is hozzájárulnának, fölzárkóznának. Persze, jól tudom: millió bénító körülmény gáncsolja ebbeli kibontakozásukat (s a sokat vitatott strukturális szempontokra ki sem térhetek itt). De valahol, valamikor, valahogyan csak el kellene kezdeni. S amíg a „hivatalosságok” lépnek, a művészeknek maguknak kell megújulási készségükről tanúbizonyságot tenniük. Ezt azonban csak a jó előadások példázhatják.

Metz Katalin